

ГОДИНА I.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 17.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЋА МЕСЕЧНО. —
ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЋУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

(Наставак.)

Петровић. Докле?.. Шта ја знам?.. До-
кље вуче коњ у таљигама? Докле може! Не
био се родити за учитеља, већ за министра.

Ката. Слушај, човече!.. Како би било,
да ми нашу дечу оженимо! Нека је Станко
у кући, па где нас двоје животаримо, моћи
ће и они.

Петровић. Од тога не ће бити ништа!

Ката. Али помисли само —

Петровић. Ја ти рекох, да од тога не
ће бити ништа! Ја не ћу да од једног про-
сијака направим два. Док Станко не добије
штације, дотле од сватова нема ништа. То
си већ сто пута чула, па ти ево и опет
кажем! (Шмркне.)

Ката. (Уздане.) Сирота моја Савета!

Петровић. Сирота моја Савета!.. Ви-
женске друго ништа и не знате већ узди-
сати и јадиковати. На срећу што је Са-
вета паметна девојка, са свим на мене, па
задовољно сноси своју судбу.

Ката. Ја знам како је њој!

Петровић. Шта ти знаш? Ви жене друго
ништа и не знате, већ нагађати како је
коме. Сад си ти увртила себи у главу, да
је Савета незадовољна... Ал' збиља, где је
Савета? Не видех је цело после подне?

Ката. За цело је у башти. Знаш да она
себи увек нађе посла. (Устане, отвори
прозор и гледа). Да боме, да је у башти!
Бере цвеће и пева. — Слушај само, како
лепо пева. (Чује се песма „Горо, горо ви-
сока си!“).

Петровић. (По српштку песме.) Хм! „Ја
не могу сртна бити, тебе драгог задобити.“
А шта ћу ти ја?.. Ја би то желео од свег
срца. Станко је ваљан и честит млад човек...
Ал' све бадава... штацију прво, штацију,
понда нека вам је благословено!

Ката. (Виче кроз прозор.) Савета рано!
Доста имаш цвећа, оди горе, препеће те
сунце! (Врати се са прозора.) Ево је где
иде, слатко моје дете!

Петровић. Све све — али само штација!

ПРИЗОР II.

Савета и пређашњи.

Савета. (Утрчи у собу са цвећем у руци.)
Слатки мој отац! (Пољуби га у руку.)
Слатка мати! (Пољуби је у руку.)

Ката. А где си ти, дете моје, цело по-
сле подне?

Савета. Била сам у башти!

Ката. Па шта си толико времена чинила?

Савета. Од свачега по мало! — — У башти
има ваздан посла... Привезала сам гране
од крушке, хоће да се сломи, тако су ро-
диле... Понда сам мало и плевила. Знате,
мати, ваздан поникао коров!.. Понда сам
пресађивала цвеће... Ох, да видите само,
мати, како је лепа моја хортензија... Пуна
пунцата цвета, а у наоколо лишће зелено,
па једро, да је то милина погледати... Па
тек фуксија да видите каква је... Двострука,
па угасито првена као ватра... А ружа,
мати, ружа што је лепа, то се не да ни
изрећи.

Ката. А шта ћеш с тим цвећем, што ти је у руци?

Савета. (Стидљиво.) Ово ћу дати Станку... Знате, мати, да он води цвеће!

Петровић. Да, да! Станко воли цвеће, а ти Станка.

Савета. Отац, а зар он мене не воли?

Петровић. А ко тебе не би волео, слатко моје дете? (За себе.) Само да је штације, штације!

Савета. Понда сам још нешто радила.

Ката. А шта то?

Савета. Читала сам нову књигу од Станка још у рукопису... Ала је лепа, мати, читајте је само... Био један сиромах дечко без отца и матере, па био на занату, па се добро владао, понда отишao чаk у Америку, па се тамо сирома разболео од жутице, понда се на њега смиловали принци,

(Паставић се.)

а он их је после, кад је оздравио, у свачему поучавао, а они њему опет давали злата, па тако постао врло богат, па и данас живи сретно и — оженио се. Јел'те да је то лепо? Ту је књигу Станко превео, ал' има што је и сам саставио. Зар то није лепо од њега?

Ката. Да боме да је лепо!

Петровић. Хм! па каква му је хасна, кад опет за то не може да добије штације.

Савета. Па зар он никад не ће добити учитељског места!

Петровић. Шта знам ја!.. Тако изгледа, кад ево већ трећа година, како заман тражи.

Савета. Па — ако не добије места, онда... зар онда... зар се онда не може женити?

Петровић. Какво је то питање од тебе?

Савета. Ви се отац срдите — опрости, ја сам се зарекла.

М А С Т И Џ И Џ

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Записници ћаволови“,) драма у 3 раздела давана је 25. јануара о. г. Премда је овај комад до сада познат новосадској публици, ипак беше кућа пунा, јер не само да од претплатника једва ако је когод изостао, него и непретплаћена места беху са свим распродата. Тако зване позоришне публике било је дакле у пуном броју. Овај појав ю себи не би имао никаквог значаја — изузимајући позоришну благајну, по коју само користан може бити, — но поредни га са другим по позоришну касу мање корисним појавама, заиста има значаја: карактерише укус позоришне публике, а то је, да позоришна публика не само воли, већ рекао бих најволи француску романтику. Што позоришна публика воли француску романтику, то је са свим наравно, јер је француска романтика заиста занимљива, те кад знамо, да у остале позоришне цели иде и занимљивост, онда немамо ништа да приметимо, ни на укус публике, ни на позоришну управу, која укус овај подрањује. Са свим је друкчије, ако позоришна публика најволи француску романтику, јер онда комадите врсте могу само штетни бити, штетни пак за то, што ће: прво истиснути сваку, ма и најбољу драму, или најбољу шаљиву игру; друго за то што ће — особито млађи свет — навикнути таквим

назорима, какви могу бити само у француским вишним круговима, где су се одомаћили са своје пикантерије и своје новости, но какви за нас Србе никако нису.

Ове штете посљедице тим су сигурније, што је француска романтика заиста врло занимљива, врло вештачки замисљена и израђена, врло пикантна и нова, и особитом финоћом за то удешена, да нам чува наше обмане, и што усљед тога ми Срби већ по самом нашем темпераменту врло смо наклоњени на то, да је оберучке пригрлимо.

Да је све то тако, показаће нам сам комад. Робен је главни јунак, па јесмо ли на чисто с њиме?

Робена је изабрао „Марселяк муж поштен“, да спасе бароници Ронкролској част и имање од њених неваљалих рођака. Од Робена дакле ишчекујемо узор ваљаности. Да се то посведочи романтичним начином, — јер комад је већ једаред романтичан — је ли било баш нужно, да се Робен као привидан ћаво напрата. Је ли корисно ма и првидног ћавола за узор ваљаности узети и тако лепо напртати, да ће се многима лепши чинити од самог аићела? Или је то можда за то учинено, што се држи, да онаквим неваљалицима, као што је Маркез Лормен и каваљер Ралинијер, само ћаво може доскочити?.. Држимо, да не! Робен је за то привидан ћаво, што је ћаволски облик

врло пикантан. Но хайд'мо даље! Робен је, напавајући са бароницом и њеном Ђерком Маријом код закунице Жиралике, веран својој мисији одушевљен за њу, узеб бароницу и њену кћер у своје закриље. Да ли без интереса? Не! Он тражи за то себи руку маријину. Но, то још није чудо! Марија је лепа девојка, али је л' доволна сама лепота њена, даје Робен заволи онда, кад знајмо, да он њу није познавао — или можда тек извиђена само, — дакле да не зна је ли она добра, је ли му наклонења и шта ја све зна. Не изгледа ли, да је доволно за срећу девојке, ако је лепа и баронеса? Хайд'мо даље. У другом чину почиње Робен свој задатак. С каквим средствима? Маркез Лормен је издајица француског народа, а сада се иште за посланика. Робен зна за ову тајну, зна да је Маркез узрок толиких несретних жртава, зна да Француска таквог човека не само да не би учинила својим послаником, већ би га као простога зликовца казнила, па ипак, да постигне своју цел, обриче Ћутање и готов је све доказе против Маркеза уништити. Истина да Робен има племениту цел, али јесу ли племенита и средства, којима до ње долази? Исто то чини и са каваљером. Што се грофице Сернијеве тиче, њена је тајна тренутак, у коме беше љубав јача од памети. Прашта се, али јој за то не можемо дозволити, да баш тако јако презире свога мужа, од кога није ни сама боља. Па како су кажњена ова три рођака? За љубав ефекта у заплету, да се публика онда, кад већ мисли да је свему крај, још једаред новом и то највећом препреком изненади, морадоше писма и документи изгорети и тако сва три рођака без икакве капштире остати. Ја верујем, да писма нису смела доћи натраг у руке Робену, јер да је он изменно писма за изјаве, којима би рођаци бароници иметак повратили, изгледала би цела ствар проста трговина, и то не баш најноштенија. Робену је дакле од части му доста уштеђено, али је л' тиме оправдано то, да Маркез и Каваљер остану некажњени? Или можда висока аристократија може и онда, кад вешала заслужује, некажњена остати?

Ето, од прилике, какве назоре развија француска романтика, и не рачунајући којекакве претеране, неприродне, шта више и немогућне ствари. Тако је за љубав тога, да се Робен одмах с почетка за ћавола држи, изнесена та физична немогућност, да у исто доба и јака кипа пада, и јаки ветар дува и грми и сева и јоп да је зимње доба и камин да се греје. Тако је претерано, да Робен у другом чину при крају не познаје баронице и њене кћери онда, кад зна, да је украђен лик њеног мужа, или ако их баш и није могао познати, онда је претерано, да за две непознате женске свој живот жртвује.

Све ово за то је само наведено, да се види, како француска романтика уме својим пикантеријама,

својом вентином заминшиљаја, својим венчачким склоном да обмане наша чула, да нас и нехотице на викне на такве назоре, какви би и по нас и по наше позориште могли бити само од штете, ако би нас француска романтика пре свега највише привлачила. Велим „пре свега највише“, јер допости се иначе и може и мора, а допадање наше довољно ће оправдати ма и сама она једна сцена, у којој је писац са Жаном Готјеом показао, да се и без много речи могу измамити сузе из очију.

Представа тога вечера даје се са неколико речи оценити: испала је врло добро. Улоге беху добро подељене и у добрим рукама. Ружић слободно може своју улогу (Робен) уврстити међу оне, у којима је вичан да по једну врсту своје уметности на видело изнесе. Бранци је пала у део једна од оних ретких улога (Жан Готје) у којима мало речи велики утисак чине; особито кад се оно мало речи онако добро схвате и изрекну, како то разне варијације захтевају, и како их је Бранци схватио и изрекао. На Рашићу (Валентину) опазилисмо са задовољством, да је умеренијим понашањем и у кретањима и у говору само увећао комичан ефекат. Ружићка (грофица Сернији) уме и незнатне улоге својим уметничким даром да зачини. Савићева (Марија) као да је на шту, да постане љубимicom наше публике. Споменућемо још, да су Маринковићка (бароница), Зорић (маркез), Суботић (каваљер) Ј. Поповићева (Жиралика) и Лесковић (гроф Сернији) са свим добро одговорили својим задатцима, што смо од њих четворо и очекивали, док нас је последњи и преко нашег очекивања пријатно изненадио. К. Т.

П О З О Р И Џ Т Е .

* (Зборник позоришних дела.) Управа народнога позоришта у Загребу наумила је да настави издавање „Зборника позоришних дела“, које је некада започело драговољачко друштво. Почеће са јурковићевим шаљивим играма. Ово је врло корисно предузеће. Тако ће порасти драматска књижевност наша, и интерес публике за позориште знатно ће се подићи. И наш позоришни лист на то смера, доносећи позоришна дела, која ће после прештампати у особите књижице. Још ако не изостане Београд, који може понајдре тако што да чини, то ћемо на скоро имати леп позоришни зборник.

* (Српско позориште у Сиску.) Позоришно друштво под управом Лазе Поповића налази се сад у Сиску, одакле ће касније ићи у Петрињу, а после у Карлован.

* (Позориште у Пожези у Славонији.) Ѓаци 4. 5. и 6. разреда представљали су 23. дек. пр. год. у кући за сирочад „Сађурицу и шубару“ на задовољство гледалаца.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТИПЛАТА.

ПРЕДСТАВА 17.

БРОЈ 11.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 28 ЈАНУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРANI

ПРВИ ПУТ:

МАРИЈА СТЈУАРТОВА.

ЖАЛОСНА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД Ф. ШИЛЕРА, ПРЕВОД С НЕМАЧКОГ.

О С О Б Е:

Краљица Јелисавета	Драг. Ружићка.	Белијевр.	Рамић.
Марија Стјуартова	Ј. Маринковићка.	Окељ	Пешић.
Гроф Лестер.	Ружић.	Часник	Соколовић.
Гроф Шруебери	Зорић.	Паж	Ђуб. Зорићева.
Барон Борли	Суботић.	Давизон	Недељковић.
Вitez Палет.	Лесковић.	Мелвил	Лукић.
Мортимер.	Брани.	Маргарита	М. Савићева.
Ана Кенедијева	Ј. Поповићева.	Бургојн	Станчић.

Шериф, придворници, слуге јелисаветине, слуге и слушкиње маријине.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр.— Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр.— Седиште другога реда и на страни 70 нов. а. вред.— Седиште трећега реда 50. н. а. вр.— Стјање 40. н. а. вр.— Галерија 20. н. а. вр.— Ћаци, деца, али само уз своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

У недељу 30 јануара први пут (ван претплате): „ЦАР ПЕТАР ВЕЛИКИ КАО ЛАЋАР.“ Шаљива игра у 2 радње, с Француског превео Милутин И. Стојановић. За тим: „ДА ЈЕ МЕНИ ЛЕЋИ ПА УМРЕТИ.“ Лакрија у 1 радњи, по немачком за српску позорницу удесио С. Рајковић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.